

บทความวิจัย

แนวทางการดำเนินคดี ความผิดฐานลักทรัพย์ ที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัล และข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

Guidelines for Prosecution of Theft against Digital Assets and Electronic Data

ปรัชญา ศรีอัมพรแสง

สำนักงานอัยการสูงสุด

แจ้งวัฒนะ ทูงสองห้อง หลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

Prajya Sriampornsang

Office of the Attorney General

ChaengWatthanaThung Song HongLaksi Bangkok 10210

E-mail: pruchya@yahoo.com

วันที่รับบทความ : 13 สิงหาคม 2564

วันที่แก้ไขบทความ : 23 พฤศจิกายน 2564

วันที่ตอบรับบทความ : 23 พฤศจิกายน 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีอาชญาฐานลักทรัพย์ที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินคดีในต่างประเทศและเพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมีขอบเขตการวิจัยมุ่งเน้นศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีอาชญาฐานลักทรัพย์เป็นสำคัญ โดยการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการดำเนินคดีอาชญา พิจารณาประกอบกับข้อมูลทุติยภูมิจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะอาชญากรรมในปัจจุบันมีทั้งที่มุ่งกระทำต่อตัวสินทรัพย์ดิจิทัลและข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการแย่งกรรมสิทธิ์จากเจ้าของ และการลักลอบแอบทำสำเนาหรือนำข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ล่วงรู้ไปใช้แสวงหาประโยชน์อย่างอื่น ปัจจุบันบทบัญญัติกฎหมายและแนวทางวินิจฉัยของศาลยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนผู้บังคับใช้กฎหมายบางส่วนจึงเลือกนำความผิดฐานใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยมิชอบมาใช้บังคับแก่กรณี อย่างไรก็ตาม ความผิดฐานใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยมิชอบและความผิดฐานลักทรัพย์มีองค์ประกอบกฎหมายและอัตราโทษที่แตกต่างกัน รวมทั้งอำนาจของพนักงานอัยการในการเรียกคืน

ทรัพย์สินหรือให้ใช้ราคาก็แตกต่างกัน สำหรับตัวอย่างการดำเนินคดีในต่างประเทศมีทั้งกลุ่มประเทศที่บัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ให้ครอบคลุมถึงทรัพย์บางประเภทที่ไม่มีรูปร่าง และกลุ่มประเทศซึ่งมีการบัญญัติเป็นความผิดฐานเฉพาะที่มีใช้ความผิดฐานลักทรัพย์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ในด้านการปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความผิด ควรผสมผสานแนวทางการกำหนดคำนิยามศัพท์ของคำว่า “ทรัพย์” และคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การกระทำที่เป็นสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นทรัพย์ที่ไม่มีรูปร่าง ควบคู่ไปกับแนวทางการกำหนดเป็นฐานความผิดเฉพาะเพื่อให้ครอบคลุมการกระทำความผิดบางประการซึ่งไม่เข้ากรณีที่เป็นการกระทำที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์จากผู้เป็นเจ้าของ อันเป็นองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์พร้อมทั้งปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (ที่แก้ไขเพิ่มเติม) ในด้านการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยต่อยอดเพิ่มเติมเพื่อให้การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 สอดคล้องกับรูปแบบการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งกระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลและข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบัน

คำสำคัญ : การดำเนินคดี, ความผิดฐานลักทรัพย์, สินทรัพย์ดิจิทัล, ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

This research is aimed at studying the problems and obstacles in criminal proceedings against theft committed against digital assets or electronic data, studying litigation in other countries and giving suggestions to improve relevant provisions of law. The scope of the research focuses on the problems and obstacles in criminal proceedings against theft, by methods of collecting primary data from an in-depth interview with public prosecutors and inquiry officials qualified in criminal proceedings and secondary data from literature reviews. It is found that the nature of crimes found is both aimed at digital assets and electronic data in a way of taking ownership of the owner and secretly copying or exploiting the known electronic data for any other purpose. At present, the statutory provisions and court decisions are not yet clear. Some law enforcement then has opted to apply offences against electromagnetic records to the cases. However, the offences against electromagnetic records and offence of theft have different elements of law and penalties. Also, the power of the public

prosecutors to restore properties for the two offences are different. As for litigation approaches in other countries, there are both offences of theft to cover certain types of intangible assets and legal provisions for specific offences apart from the offence of theft.

The researcher, therefore, has recommended that in terms of amendment of the law on offences, there should include the definitions of “thing” and “property” in the Penal Code to cover the object of action that is digital assets or electronic data which is intangible property, along with imposing specific offences to cover certain offences which do not amount to taking away of the ownership from the owner which constitutes the offence of theft as well as revising the law on the protection of victims’ rights in the Computer-Related Crimes Act, B.E. 2007 (as amended). In terms of further research, it should be carried out to ensure the amendment of the Computer Related Crimes Act, B.E. 2007 to be in line with new technology offences committed against digital assets or electronic data.

Keywords: Guidelines for Prosecution, Theft, Digital Assets, Electronic Data

บทนำ

บทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ลักษณะ 12 ของไทย ใช้บังคับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 จนถึงปัจจุบัน ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินบางฐาน เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ และความผิดฐานรับของโจร ใช้บังคับกับการกระทำความผิดกับ “ทรัพย์สิน” อันได้แก่ ทรัพย์สินที่มีรูปร่างเท่านั้น แตกต่างจากความผิดฐานฉ้อโกง ความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ หรือความผิดฐานริดเอาทรัพย์ ซึ่งใช้บังคับกับการกระทำความผิดกับ “ทรัพย์สิน” ซึ่งรวมถึงทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างด้วย แม้ว่าในอดีตศาลฎีกาของไทยได้วินิจฉัยเป็นแนวบรรทัดฐานในคำพิพากษาฎีกาที่ 877/2501 และคำพิพากษาฎีกาที่ 1880/2542 (ประชุมใหญ่) ว่า การลักกระแสรูปภาพและการลักสัญญาณโทรศัพท์จากผู้สาธารณะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ก็ตาม แต่คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5354/2539 กรณีการนำโทรศัพท์เคลื่อนที่ปรับจูนและก๊อปปี้อื่นไปสัญญาณเพื่อลักลอบใช้บริการสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือกรณีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5161/2547 เกี่ยวกับการลักลอบ คัดลอกเอาไปซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ ศาลฎีกาไทยวินิจฉัยว่าการกระทำดังกล่าวไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยวินิจฉัยว่า สัญญาณโทรศัพท์และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ใช่ “ทรัพย์สิน” จึงเกิดเป็นข้อถกเถียงอย่างกว้างขวางถึงความชัดเจนในการใช้บังคับความผิดฐานลักทรัพย์ ว่าครอบคลุมการกระทำความผิดต่อทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างอย่างอื่น นอกจากกระแสรูปภาพและสัญญาณโทรศัพท์จากผู้สาธารณะด้วยหรือไม่

ปัจจุบัน “สินทรัพย์ดิจิทัล” อันได้แก่ คริปโทเคอร์เรนซี หรือสกุลเงินเข้ารหัส โทเคนดิจิทัล และหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างอื่น ตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ถูกนำไปใช้ในการลงทุน การแลกเปลี่ยน และการชำระราคาในระบบเศรษฐกิจของไทยเป็นที่แพร่หลาย ซึ่งสินทรัพย์ดิจิทัลเหล่านี้มีมูลค่าราคาสูง สามารถเทียบเคียงและแลกเปลี่ยนเป็นอัตราเงินสกุลพื้นฐานทั่วไปได้ เช่น สกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ และผู้เป็นเจ้าของสามารถแสดงอำนาจการครอบครองได้ด้วยการใช้

มาตรการความปลอดภัยที่ระบบกำหนดอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับสินทรัพย์ดิจิทัลเหล่านี้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของไทยเป็นอย่างมาก และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเนื่องจากความผิดเหล่านี้มักเป็นความผิดข้ามพรมแดนซึ่งหลายประเทศกำลังเผชิญอาชญากรรมเหล่านี้เช่นเดียวกับไทย

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา การทำธุรกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลเริ่มตกเป็นเป้าหมายในการกระทำความผิดอาญาหลายประเภท เช่น การฉ้อโกงการลงทุน การแอบเข้าไปในระบบคอมพิวเตอร์เพื่อลักเอาหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของเงินดิจิทัล การกรรโชกข่มขู่ด้วยการฝังมัลแวร์คอมพิวเตอร์เพื่อเรียก ransom เป็นค่าไถ่ ซึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (ที่แก้ไขเพิ่มเติม) ใช้บังคับกับกระทำความผิดในส่วนที่กระทำต่อตัวระบบคอมพิวเตอร์และการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดอื่นเท่านั้น ส่วนลักษณะการกระทำผิดที่คนร้ายมุ่งแสวงหาประโยชน์ทางทรัพย์สินโดยทุจริตจะอยู่ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายอาญา จึงเกิดปัญหาความคลุมเครือว่าบทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญานั้นจะสามารถใช้บังคับกับการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการดำเนินคดีอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายการดำเนินคดีอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งเน้นศึกษาการกระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เข้าข่ายลักษณะความผิดฐานลักทรัพย์ ทั้งนี้ในงานวิจัยจะมีการกล่าวถึงความผิดฐานยกยอกทรัพย์ และความผิดฐานรับของโจร ซึ่งใช้บังคับกับการกระทำ ความผิดกับทรัพย์ที่มีรูปร่างเช่นเดียวกับความผิดฐานลักทรัพย์เฉพาะเพียงในภาพรวม

2. ขอบเขตด้านประชากร

มุ่งเน้นศึกษาแนวคิดของพนักงานอัยการและพนักงานสอบสวน ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในคดีอาญาและมีประสบการณ์การทำงานคดีที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลรวม 10 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการศึกษานโยบาย ทฤษฎี บทบัญญัติกฎหมาย รวมถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับระบบกฎหมายของไทยความผิดฐานลักทรัพย์ที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ความหมายและลักษณะของสินทรัพย์ดิจิทัลและข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่ได้กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ บทบาทการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ของพนักงานอัยการ และกรณีศึกษาของอาชญากรรมกระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ดำเนินการศึกษาศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กำหนดเอาไว้ในหัวข้อขอบเขตของการวิจัย ข้อ 2 เพื่อสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินคดีความผิดฐานลักทรัพย์ในกรณีของสินทรัพย์ดิจิทัลและข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี

และบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีความผิดฐานลักทรัพย์ที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ และตัวอย่างอาชญากรรมกระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (ข้อมูลทุติยภูมิ) มาพิจารณาพร้อมกับข้อมูลผลการสัมภาษณ์เชิงลึกพนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ (ข้อมูลปฐมภูมิ) โดยใช้วิธีการผสมผสานข้อมูลเข้าด้วยกัน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ที่ได้กล่าวมาทั้งหมดมาใช้วิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีความผิดฐานลักทรัพย์ที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์แนวทางการดำเนินคดีความผิดฐานลักทรัพย์ในต่างประเทศ เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายการดำเนินคดีอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยนำหลักการ ทฤษฎี และแนวคิด มารองรับข้อสรุปจากการศึกษาวิจัยอย่างเป็นเหตุเป็นผล

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์
2. ทราบถึงแนวทางการดำเนินคดีอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศ
3. สามารถเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายการดำเนินคดีอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายและลักษณะของสินทรัพย์ดิจิทัลและข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

จากงานวิจัยของศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ออนไลน์, 2563) พบว่าสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นทรัพย์สินที่เกิดขึ้นใหม่และอาจยังคงมีการเปลี่ยนแปลงได้ในคุณลักษณะ หรืออาจมีสินทรัพย์ดิจิทัลใหม่ ๆ เกิดขึ้นได้อีก ตลอดจนการยอมรับในเชิงคุณค่า (Value) ที่ยังอาจไม่มีความแน่นอน จึงนับว่า

เป็นการยากสำหรับการกำหนดความหมายของคำว่าสินทรัพย์ดิจิทัล อย่างไรก็ตาม The Revised Uniform Fiduciary Access to Digital Assets Act (2015) ของสหรัฐอเมริกา (Uniform Fiduciary Access to Digital Assets Act (UFADAA) and Digital Assets, Online, 2016) ได้ให้นิยามความหมายของสินทรัพย์ดิจิทัลไว้ดังนี้ Section 2. DEFINITIONS. In this [act]:

“(10) “Digital asset” means and electronic record in which an individual has a right or interest. The term does not include an underlying asset or liability unless the asset or liability is itself an electronic record”

แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า

มาตรา 2. บทนิยามศัพท์ ใน [พระราชบัญญัติ] นี้

“(10) “สินทรัพย์ดิจิทัล” หมายความว่า รายการอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งใช้เพื่อให้มีสิทธิหรือประโยชน์ แต่ไม่รวมถึงสินทรัพย์อ้างอิงหรือหนี้สิน เว้นแต่สินทรัพย์หรือหนี้สินดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นรายการอิเล็กทรอนิกส์ในตัวเอง” ซึ่งทางปฏิบัติสินทรัพย์ดิจิทัลรวมถึงข้อมูลใด ๆ ที่ถูกจัดเก็บไว้ในอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์เครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล แท็บเล็ต เมมโมรี่ หรือโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

นอกจากนี้ Uniform Regulation of Virtual-Currency Business Act หรือ URVCBA ซึ่งเป็นกฎหมายต้นแบบของสหรัฐอเมริกาได้บัญญัตินิยามสำคัญที่ถือว่ามีความหมายครอบคลุมและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป สำหรับคำว่า “เงินเสมือน” (Virtual currency) ซึ่งจัดเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลอย่างหนึ่ง ดังนี้

Bitcoin จัดเป็นเงินเสมือนอย่างหนึ่งซึ่งพัฒนามาจากเทคโนโลยีพื้นฐานที่เรียกว่า “บล็อกเชน” (Blockchain) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีการสร้างฐานข้อมูลบัญชีแบบกระจายศูนย์ หรือ Distributed Ledger Technology (DLT) อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่ก่อให้เกิด Bitcoin และเงินเสมือนสกุลอื่น ๆ ในเวลาต่อมา โดยเพิ่มเติมระบบการเข้ารหัส (Encryption) ที่ใช้ในการตรวจสอบและประมวลผลความถูกต้องของรายการธุรกรรมต่าง ๆ เพื่อทำให้มั่นใจได้ว่าธุรกรรมที่ได้บันทึกการลงไปในระบบจะมีความมั่นคงปลอดภัยและไม่ถูกแก้ไขได้ โดยเฉพาะในส่วนของกรเข้า

รหัสประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่

1. อัลกอริทึม (Algorithm) ซึ่งเป็นกระบวนการทางคณิตศาสตร์เพื่อเข้ารหัสด้วยการแปลงข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการด้านความมั่นคงปลอดภัยดังต่อไปนี้ คือ ความเชื่อมั่น (Confidentiality) ความถูกต้องครบถ้วน (Integrity) การยืนยันรับรองข้อมูล (Authentication) การมอบหมายหรืออนุญาต (Authorization) และการป้องกันไม่ให้มีการปฏิเสธธุรกรรม (Non-repudiation)

2. คีย์ (Key) เป็นตัวแปรหรือข้อมูลที่ใช้ในการเข้ารหัสหรือแปลงข้อมูลข้างต้น

ผู้ใช้งานสามารถจัดเก็บ Bitcoin ของตนไว้ในกระเป๋าเงินดิจิทัลหรือวอลเล็ตดิจิทัล (Wallet digital) ของตนที่ระบุตัวตนด้วยพับลิคคีย์ (Public key) และสามารถโอน Bitcoin ให้แก่กันได้โดยไม่ต้องผ่านตัวกลาง เช่น ธนาคาร ทั้งนี้ Bitcoin ไม่สามารถใช้แลกเปลี่ยนสินค้าในสถานะที่เป็นตราสารที่ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย และ Bitcoin ก็ไม่อยู่ภายใต้การคุ้มครองตามกฎหมายในลักษณะเดียวกับการคุ้มครองเงินฝาก ทำให้มูลค่าของ Bitcoin จึงขึ้นอยู่กับประเมินของผู้ใช้งาน ไม่ใช่การกำหนดโดยหน่วยงานของรัฐอย่างธนาคารหรือสถาบันการเงิน การโอน Bitcoin ระหว่างกันจะสามารถทำได้ด้วยการที่ฝ่ายผู้รับจะส่งที่อยู่ Bitcoin (Bitcoin address) ของตนไปให้ผู้ส่ง และฝ่ายผู้ส่งจะทำคำสั่งโอน Bitcoin ไปยังฝ่ายผู้รับตามที่อยู่ดังกล่าวโดยอนุมัติคำสั่งด้วยไพรเวทคีย์ (Private key) ของตนซึ่งเป็นรหัสแบบสุ่ม 64 หลัก ที่ประกอบไปด้วยพยัญชนะและตัวเลขที่ใช้เปิดวอลเล็ตดิจิทัลของตน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ออนไลน์, 2563)

เป็นที่สังเกตได้ว่า ในช่วงระยะต้นเมื่อ Bitcoin และหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันแพร่หลายอยู่ระบบเศรษฐกิจของไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยและภาครัฐมีความกังวลอย่างมาก เนื่องจาก Bitcoin ซึ่งเป็นสกุลเงินดิจิทัลรูปแบบหนึ่งของสกุลเงินที่ถูกเข้ารหัส หรือ คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) ที่ถูกสร้างขึ้นในโลกมากกว่า 2,500 สกุลเงิน โดย 10 สกุลเงินดิจิทัลที่มีมูลค่าสูงสุดตามลำดับ ณ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2561 ได้แก่ Bitcoin, Ethereum, Ripple, Bitcoin cash, EOS, Stellar, Litecoin, Tether, Cardano และ Monero (10 อันดับสกุลเงินดิจิทัลที่มีมูลค่าสูงสุด, ออนไลน์, 2563)

ซึ่งคำว่า “เข้ารหัส” (Encryption) มิได้เป็นเพียงรหัสผ่านทั่วไป หากแต่เป็นการเข้ารหัสด้วยการเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ ให้อยู่ในรูปที่สามารถมองเห็นได้เพียงแค่อ่านไม่ออก มีความซับซ้อนในเชิงเทคนิคในการได้มา การครอบครอง และการใช้งาน ดังนั้น ภาครัฐจึงพยายามแจ้งเตือนให้ประชาชนพึงระมัดระวังอย่างมากก่อนตัดสินใจทำธุรกรรมเกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซี โดยการเน้นย้ำว่าสกุลเงินดิจิทัลไม่ถือเป็นเงินที่ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายไทย ไม่ได้รับการรับรองสถานะตามกฎหมาย เพื่อควบคุมจำกัดขอบเขตการทำธุรกรรมเกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัลจนกว่าสังคมไทยจะมีความเข้าใจและความพร้อมในการบริหารจัดการสกุลเงินดิจิทัลอย่างดีเพียงพอ

เมื่อสังคมไทยไม่อาจต้านทานกระแสการแพร่หลายของคริปโทเคอร์เรนซีและหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น โทเคนดิจิทัล ซึ่งถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการระดมทุนผ่านการเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชน รวมถึงการนำมาซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนในศูนย์ซื้อขายคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล แต่ยังไม่มีความหมายที่กำกับหรือควบคุมการดำเนินการดังกล่าวในประเทศไทย ซึ่งทำให้มีการประกอบธุรกิจหรือการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงิน ระบบเศรษฐกิจ และเกิดผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง ดังนั้น เพื่อกำหนดให้มีการกำกับและควบคุมการประกอบธุรกิจและการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล และเพื่อรองรับการนำเทคโนโลยีมาทำให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน อันจะเป็นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบธุรกิจที่มีศักยภาพ มีเครื่องมือในการระดมทุนที่หลากหลายรวมทั้งประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลที่ชัดเจนเพียงพอเพื่อใช้ในการตัดสินใจ จึงนำมาสู่การประกาศพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2561 (วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา) โดยเป็นครั้งแรกที่กฎหมายได้ให้คำนิยามและรับรองสถานะของสินทรัพย์ดิจิทัลซึ่งครอบคลุมถึงคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัลไว้ในมาตรา 3 ของพระราชกำหนดดังกล่าว ดังนี้

...“คริปโทเคอร์เรนซี” หมายความว่า หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือเครือข่าย

อิเล็กทรอนิกส์โดยมีความประสงค์ที่จะใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้า บริการ หรือสิทธิอื่นใด หรือแลกเปลี่ยนระหว่างสินทรัพย์ดิจิทัล และให้หมายความรวมถึงหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์อื่นใดตามที่คณะกรรมการ กต. ประกาศกำหนด “โทเคนดิจิทัล” หมายความว่า หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีความประสงค์เพื่อ

(1) กำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมการลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ

(2) กำหนดสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการหรือสิทธิอื่นใดที่เฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในข้อตกลงระหว่างผู้ออกและผู้ถือ และให้หมายความรวมถึงหน่วยแสดงสิทธิอื่นตามที่คณะกรรมการ กต. ประกาศกำหนด “สินทรัพย์ดิจิทัล” หมายความว่า คริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล...

นอกจากนี้ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลและผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัลตามพระราชกำหนดดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (มาตรา 7) ส่วนในเรื่องของการคำนวณมูลค่าได้กำหนดให้คณะกรรมการ กต. ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสำหรับการคำนวณราคาสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นเงินไทย (มาตรา 8)

นอกจากสินทรัพย์ดิจิทัลแล้ว ปัจจุบันยังมีข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างอื่นซึ่งมิได้มีลักษณะทำนองเดียวกับคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัลตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ที่มีมูลค่าสูงและถูกนำมาใช้งานในระบบเศรษฐกิจอีกหลายอย่าง เพียงแต่ยังไม่มีการรวบรวมบทบัญญัติเกี่ยวกับนิยามศัพท์ สถานะทางกฎหมาย และบทกำหนดตัวอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องไว้ชัดเจน อย่างกรณีของพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 แต่นิยามความหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องต่อการศึกษาวเคราะห์ถึงความหมายและสถานะของข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์หรือหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างอื่นในงานวิจัยนี้ ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติกฎหมายหลายฉบับ

ดังนี้

1. ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 1(14) บัญญัตินิยามของคำว่าบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ไว้ว่า

“บัตรอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า

(ก) เอกสารหรือวัตถุอื่นใดไม่ว่าจะมีรูปลักษณะใดที่ผู้ออกได้ออกให้แก่ผู้มีสิทธิใช้ ซึ่งจะระบุชื่อหรือไม่ก็ตาม โดยบันทึกข้อมูลหรือรหัสไว้ด้วยการประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน ซึ่งรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสงหรือวิธีการทางแม่เหล็กให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข รหัส หมายเลขบัตร หรือสัญลักษณ์อื่นใด ทั้งที่สามารถมองเห็นและมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า

(ข) ข้อมูล รหัส หมายเลขบัญชี หมายเลขชุดทางอิเล็กทรอนิกส์หรือเครื่องมือทางตัวเลขใด ๆ ที่ผู้ออกได้ออกให้แก่ผู้มีสิทธิใช้ โดยมีได้มีการออกเอกสารหรือวัตถุอื่นใดให้ แต่มีวิธีการใช้ในทำนองเดียวกับ (ก) หรือ

(ค) สิ่งอื่นใดที่ใช้ประกอบกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของ (ประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับ Update ล่าสุด, ออนไลน์, 2563)

1. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (ที่แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา 3

...“ระบบคอมพิวเตอร์” หมายความว่า อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ของคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมการ (ฉบับ Update ล่าสุด, ออนไลน์, 2562)

2. พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 (ที่แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา 4

...“อิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า การประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน และให้หมายความรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสง วิธีการทางแม่เหล็ก หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้วิธีต่าง ๆ เช่นว่านั้น

“ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า ข้อความที่ได้สร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรเลข โทรพิมพ์ หรือโทรสาร...

(พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 (ฉบับ Update ล่าสุด), ออนไลน์, 2563)

นอกจากนี้ The Revised Uniform Fiduciary Access to Digital Assets Act (2015) ของสหรัฐอเมริกา ได้บัญญัติให้ “สินทรัพย์ดิจิทัล” หมายความว่า รายการอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งใช้เพื่อให้มีสิทธิ หรือประโยชน์ แต่ไม่รวมถึงสินทรัพย์อ้างอิงหรือหนี้สิน เว้นแต่สินทรัพย์หรือหนี้สินดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นรายการอิเล็กทรอนิกส์ในตัวเอง ทั้งนี้ เนื่องมาจากเทคโนโลยีทางการเงิน (Fintech) ยังคงไม่หยุดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายเพื่อจัดการกับการกระทำความผิดที่กระทำต่อสินทรัพย์ดิจิทัลเหล่านี้ย่อมต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ตามไปด้วย โดยหนึ่งในปัญหาสำคัญคือ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญากำหนดวัตถุแห่งการกระทำที่เป็นองค์ประกอบความผิดได้แก่ “ทรัพย์สิน” มิใช่ “ทรัพย์สิน” อย่างความผิดฐานอื่น ๆ ซึ่งการนำเอาแนวทางการวินิจฉัยการลักกระแไฟฟ้าว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์มาปรับใช้กับการลักสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วยนั้น ก็อาจเกิดข้อโต้แย้งขึ้นได้ว่าเป็นการตีความกฎหมายเพื่อเป็นโทษแก่ผู้กระทำซึ่งเป็นการต้องห้ามหรือไม่ อีกทั้งยังมีข้อสงสัยว่าหลักการตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 เรื่องการลักไฟฟ้า จะสามารถนำมาเป็นบรรทัดฐานได้หรือไม่ เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในระบบประมวลกฎหมายซึ่งต้องถือตามบทบัญญัติกฎหมายเป็นหลัก แตกต่างจากระบบกฎหมายจารีตประเพณีที่ยึดคำพิพากษาเป็นกฎหมาย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับเจตนารมณ์ของการลงโทษความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับในปัจจุบันมิได้มีการกำหนดนิยามความหมายของคำว่า “ทรัพย์” และ “ทรัพย์สิน” ไว้ จึงนำความหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในขณะที่แนวคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ปรับใช้กฎหมายความผิดฐานลักทรัพย์กับวัตถุแห่งการกระทำที่เป็นทรัพย์ที่ไม่มีรูปร่างยังแตกต่างกันอยู่ ทำให้ผู้บังคับใช้กฎหมายบางส่วนเลือกนำบทบัญญัติความผิดฐานใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับกับกรณี เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการตีความว่าสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นวัตถุแห่งการกระทำนั้น เป็น “ทรัพย์” หรือไม่ อย่างไรก็ดี บทบัญญัติความผิดฐานใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยมิชอบและความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมาย

อาญามีองค์ประกอบกฎหมายแตกต่างกัน มีอัตราโทษที่แตกต่างกัน มีเหตุฉกรรจ์ที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษที่ต่างกัน และอำนาจของพนักงานอัยการในการเรียกคืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาพร้อมยื่นฟ้องคดีอาญาในความผิดทั้งสองฐานนั้นก็แตกต่างกัน การปรับบทกฎหมายที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างกันอาจนำไปสู่ความยุติธรรมในทางคดีที่ต่างกัน

แนวทางในการดำเนินคดีอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศ สามารถจัดแบ่งออกเป็น

1. กลุ่มประเทศที่บัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ให้ครอบคลุมถึงทรัพย์บางประเภทที่ไม่มีรูปร่างด้วย โดยเมื่อปี 2562 ที่ผ่านมา สาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้แก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา (Penal Code (Chapter 224)) โดยกำหนดนิยามของคำว่า “ทรัพย์” (Property) ให้หมายความถึง เงิน และบรรดาทรัพย์ทั้งที่เป็นสังหาริมทรัพย์

หรืออสังหาริมทรัพย์ รวมถึงสิทธิเรียกร้อง ทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้หรือไม่มีรูปร่าง และสกุลเงินเสมือน เพื่อสร้างความชัดเจนให้กับการคุ้มครองสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ และในสหรัฐอเมริกา ซึ่งอยู่ในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีถือคำพิพากษาของศาลเป็นบ่อเกิดกฎหมายประการสำคัญได้มีคำพิพากษาของศาลยอมรับว่า คำว่า “Thing of value” หรือ “ทรัพย์สินที่มีมูลค่า” อันเป็นวัตถุแห่งการกระทำอันเป็นองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์นั้น ให้หมายความรวมถึงทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง (Intangible property) ด้วย

2. กลุ่มประเทศซึ่งมีบทบัญญัติความผิดเป็นพิเศษที่มีใช้ความผิดฐานลักทรัพย์ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีการนำความผิดเกี่ยวกับบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับกับกรณีที่วัตถุแห่งการกระทำเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างที่มีลักษณะเข้าข่ายเป็น “บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์” นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกาเองได้ประกาศใช้รัฐบัญญัติเกี่ยวกับการฉ้อโกงทางคอมพิวเตอร์และการทำละเมิด ค.ศ. 1986 (Computer Fraud and Abuse Act 1986) อยู่ในประมวลกฎหมายของสหรัฐอเมริกา (United States Code : U.S.C.) บรรพที่ 18 (Title 18) หมวดที่ 47 (Chapter 47) มาตรา 1030 การฉ้อโกงและการกระทำที่เกี่ยวกับการเชื่อมต่อกับระบบคอมพิวเตอร์ และรัฐบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายโจรกรรมข้อมูลส่วนบุคคลและการฟื้นฟู ค.ศ. 2008 (Identity Theft Enforcement and Restitution Act of 2008) ใช้บังคับในปัจจุบัน

ลักษณะอาชญากรรมซึ่งมีวัตถุแห่งการทำความผิดเป็นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ สามารถจัดแบ่งประเภทได้เป็น 1. อาชญากรรมซึ่งมุ่งกระทำต่อตัวสินทรัพย์ดิจิทัลและข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ อันเป็นกรณีการแย่งกรรมสิทธิ์เอาสินทรัพย์ดิจิทัลและข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์จากผู้เป็นเจ้าของ โดยผู้เป็นเจ้าของเดิมสูญเสียการครอบครองนั้นไปอย่างสิ้นเชิง เช่น การแฮกกระเป๋าสตางค์อิเล็กทรอนิกส์แล้วเอาไปซึ่งคริปโทเคอร์เรนซีที่มีลักษณะเป็นหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างหนึ่งและมีมูลค่าเทียบเป็นเงินได้ไปหรือกรณีการลักลอบเอาโค้ดส่วนลดราคาสินค้าของผู้ประกอบการค้าออนไลน์ไปขายต่อแก่บุคคลทั่วไปในทำนองเดียวกับการลักเงินในบัญชีเงินฝาก และ 2. อาชญากรรมซึ่งมุ่งแสวงหาประโยชน์อื่นในทางมูลค่าจาก

สินทรัพย์ดิจิทัลและข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่น ด้วยการลักลอบแอบทำสำเนาหรือล้วงรู้ซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์บางประการไปเพื่อใช้แสวงหาประโยชน์ในลักษณะอื่น เช่น การหลอกลวงให้ได้ไปซึ่งรหัสผ่านของบริการสื่อสังคมออนไลน์แล้วนำไปขายให้ผู้อื่น ซึ่งผู้ที่ได้ไปซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เหล่านั้นอาจนำไปใช้กระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปเป็นความผิดต่างหากอีกส่วนหนึ่ง ทั้งนี้ แนวทางในการแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีกับอาชญากรรมในลักษณะของการลักทรัพย์ที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลและข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ แนวทางการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ด้วยการเพิ่มเติมคำนิยามของคำว่า “ทรัพย์สิน” ให้รวมถึง “ทรัพย์สิน” ในประมวลกฎหมายอาญา และแนวทางการกำหนดฐานความผิดเฉพาะด้วยการกำหนดลักษณะฐานความผิดที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลและข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ บัญญัติรวมไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (ที่แก้ไขเพิ่มเติม) โดยแนวทางทั้งสองประการนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นว่า แนวทางการดำเนินคดีอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์มีดังนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านการปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมาย 2 ส่วน ได้แก่

1.1 ส่วนบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิด ควรผสมผสานแนวทางการกำหนดเป็นคำนิยามของคำว่า “ทรัพย์สิน” และคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ควบคู่ไปกับแนวทางการกำหนดเป็นฐานความผิดเฉพาะ กล่าวคือ เพิ่มเติมคำนิยามของคำว่า “ทรัพย์สิน” เป็นมาตรา 1 (19) หมายความว่า “วัตถุที่มีรูปร่าง วัตถุที่ไม่มีรูปร่าง ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และสิ่งอื่นในทำนองเดียวกัน ซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้ และให้ความหมายนี้ใช้รวมตลอดถึงทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายนี้ด้วย” เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุแห่งการกระทำที่เป็นองค์ประกอบความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ลักษณะ 12 ซึ่งเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลหรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบกับ

บัญญัติเพิ่มเติมฐานความผิดเฉพาะต่างหากจากฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ครอบคลุมการกระทำความผิดบางประการซึ่งไม่เข้ากรณีที่เป็นกรกระทำที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์จากผู้เป็นเจ้าของอันเป็นองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ ด้วยการเพิ่มเติมฐานความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมที่กระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลและข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มุ่งแสวงหาประโยชน์ โดยนำไปใช้กระทำความผิดอย่างอื่นซึ่งไม่อาจปรับใช้ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (ที่แก้ไขเพิ่มเติม)

1.2 ส่วนบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย ในกรณีที่มีการบัญญัติฐานความผิดเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (ที่แก้ไขเพิ่มเติม) ตามข้อ 1.1 ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติด้วยว่า “ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าทรัพย์สินที่สูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้คืน และได้แสดงมูลค่าหรือราคาของทรัพย์สินไว้อย่างชัดเจนแล้ว เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ก็ให้เรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายด้วย”

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการต่อยอดผลการวิจัยในรายงานการวิจัย เรื่องมาตรการทางกฎหมายอาญาในการคุ้มครองข้อมูลคอมพิวเตอร์ของ สมศักดิ์ เที่ยรรจฎกุล (ออนไลน์, 2559) ซึ่งเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 โดยเพิ่มมาตรา 14/1 โดยกำหนดลักษณะความผิดเพิ่มเติม ได้แก่ ความผิดฐานสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นไปโดยมิชอบ และความผิดฐานได้รับข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบโดยรู้ว่าข้อมูลคอมพิวเตอร์ได้มาจากการกระทำความผิดฐานสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาวิจัยต่อยอดเพิ่มเติมเพื่อให้การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 สอดคล้องกับรูปแบบการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในปัจจุบันซึ่งกระทำกับสินทรัพย์ดิจิทัลและข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์นอกเหนือจากกรณีที่สมศักดิ์ เที่ยรรจฎกุล (ออนไลน์, 2559) เคยเสนอไว้

บรรณานุกรม

- “ประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับ Update ล่าสุด)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=443287&ext=pdf, 2563>.
- “พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 (ตอนที่ 33 ก), 13 พฤษภาคม 2561, หน้า 43-70.
- “พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 (ตอนที่ 10 ก), 24 มกราคม 2560, หน้า 24-35.
- “พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 (ฉบับ Update ล่าสุด)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://app-www.thca.krisdika.go.th/Naturesig/CheckSig?whichLaw=law2&folderName=%c771&lawPath=%c771-20-9999-update, 2562>.
- “พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 (ฉบับ Update ล่าสุด)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=570721&ext=htm,2563>.
- พัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.), สำนักงาน. “รายงานผลการสำรวจมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย ปี 2561”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.eta.or.th/publishing-detail/value-of-e-commerce-survey-in-thailand- 2018. html, 2563>.
- สมศักดิ์ เขียวจรรยา. “รายงานการวิจัย เรื่อง มาตรการทางกฎหมายอาญาในการคุ้มครองข้อมูลคอมพิวเตอร์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.ird.stou.ac.Th/Researchlib/uploads/2561_048/2561_048.pdf, 2559.
- สมศักดิ์ เขียวจรรยา. “รายงานการวิจัย เรื่อง ความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์ตามประมวลกฎหมายอาญา”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.ird.stou.ac.th/Researchlib/uploads/2558_002/fulltext.pdf, 2558.
- ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. “โครงการศึกษาเรื่องการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล รายงานฉบับสมบูรณ์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.law.chula.ac.th/publishing/3403/, 2563>.
- “10 อันดับสกุลเงินดิจิทัลที่มีมูลค่าสูงสุด”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://medium.com/bitkub/cryptocurrency-blockchain-bitcoin-top10-marketcap-value-fca2549dd9fb, 2563>.

ภาษาต่างประเทศ

- “Penal Code (Act No.45 of 1907)”. (Online). Available :<http://www.cas.go.jp/jp/seisaku/hourei/data/PC.pdf, 2020>.
- “Penal Code of Japan”. (Online). Available :<http://www.cas.go.jp/jp/seisaku/hourei/data/PC.pdf, 2020>.
- “Uniform Fiduciary Access to Digital Assets Act (UFADAA) and Digital Assets”. (Online). Available :<http://content.aba.com/briefings/3012911.pdf, 2016>.